Абашнік В.О.
доктор філософії, завідувач
кафедри гуманітарних та
фундаментальних юридичних
дисциплін ХЕПУ

Міжнародне співробітництво ХЕПУ в рамках «Гумбольдт-Коллегів»

Протягом 2009-2010 рр. за організації та фінансування німецького «Фонду імені Олександра фон Гумбольдта» (Alexander von Humboldt-Stiftung, Bonn) у різних країнах Східної Європи проведено декілька міжнародних конференцій.

Цей Фонд засновано на честь видатного німецького вченого-природознавця та мецената Фрідріха Вільгельма Карла Генріха Олександра фон Гумбольдта (1769-1859) у 1860 р., а після політичних наслідків 1-ї та 2-ї світових війн, перезасновано 10 грудня 1953 р. у тодішній німецькій столиці – місті Бонні. З того часу «Фонд імені Олександра фон Гумбольдта» (Бонн, ФРН), завдяки своїм стипендіям підтримав та профінансував дослідження різних дисциплінарних напрямків (приблизно 25 тисяч науковців з понад 130 країн світу). Серед цих науковців 44 були та є лауреатами Нобелівської премії, а більшість інших отримали національне та інтернаціональне наукове визнання. З метою закріплення та розширення наукових відносин між стипендіатами минулих років цей Фонд підтримує створення об'єднань у кожній країні, які координують їх взаємодію (Humboldtianer) на рівні окремих країн, як, наприклад, «Гумбольдт-Клуб Україна». За фінансової підтримки та організації цього Фонду та «Гумбольдт-Клубів» окремих країн в різних регіонах світу щорічно відбуваються міжнародні конференції під назвою «Гумбольдт-Коллег» (Humboldt-Kolleg). На ці «Гумбольдт-Коллеги» запрошуються як як стипендіати Фонду, так і інші авторитетні вчені і молоді дослідники, які в майбутньому планують взяти участь у конкурсах на отримання стипендій «Фонду імені Олександра фон Гумбольдта».

Як стипендіат Фонда, представник ХЕПУ Володимир Абашнік спочатку взяв участь у «Гумбольдт-Коллезі» на тему «Природничі, технічні та гуманітарні науки заради світу енергії» (Sciences, Engineering, and Humanities for the Energy World), який

відбувся *з 27 по 30 травня 2009 р. у місті Одеса.* Крім «Фонду імені Олександра фон Гумбольдта» та «Гумбольдт-Клубу Україна» на місцевому рівні організатором виступила Одеська державна академія холоду, а безпосередньо роботу Одеського «Гумбольдт-Коллегу» координував Президент «Гумбольдт-Клубу Україна», професор та доктор технічних наук Леонід Бошков.

Усі доповіді Одеського «Гумбольдт-Коллегу» розподілили на 10 тематичних секцій, які створили не лише для висвітлення актуальних тем окремих наукових дисциплін, але й для продуктивного діалогу між представниками гуманітарних, природничих та технічних наук. Серед провідних тематичних секцій Одеського наукового форуму слід виділити: «Фундаменти та основні тенденції світу енергії», «Відновлювальні енергетичні ресурси та збереження енергії», «Наукові основи енергетичних технологій», а також «Міждисциплінарна секція». В рамках останньої тематичної секції 29 травня 2009 р. з доповіддю на тему «Філософія та гуманітарні науки» виступив представник ХЕПУ Володимир Абашнік.

Серед інших доповідей Одеського «Гумбольдт-Коллегу» були наступні: «Виробництво біогазів» професора Буркхарда Кірхгоффа (Коппенбрюгге, ФРН), «Використання біодизеля у Сербії» професора Мілоша Тешича (Нові Сад, Сербія), «Водень та глобальне потепління» професора Віктора Анчева (Софія, Болгарія), «Зміцнення безпеки енергії» професора Сергія Левченка (Мінськ, Білорусь), «Властивості пульсуючих газовиділень з частинками нано- та мікро-розмірів» професора Ігоря Денисенка, «Принцип обережності та цивілізаційна теорія» професора Павла Донця та «Фундаментальні дослідження у світі нанофізики» професора Юрія Найдюка (усі троє – з ХНУ ім. В.Н. Каразіна) та ін.

Окрім тематичних секцій на Одеському науковому форумі результати своїх досліджень представили молоді науковці під час «стендових презентацій» (Posters), тобто коли автор біля свого стенду-плакату розповідав всім зацікавленим про власні дослідження та відповідав на запитання. Такі презентації-демонстрації присвячені наступним темам: «Особливості мікрохвильової сушки зернових культур» (Ірина Бошкова, Одеса), «Математична модель довгої лінії» (Михай Лупу, Кишинів), «Інтегральне співвідношення рівняння енергії температурного проміжного шару» (Олександр Зуєв, Красноярськ), «Енергетичні напої з використанням зернових та бобових культур» (Юлія Козонова, Одеса).

З *17 до 20 вересня 2009 р. у місті Кишинів (Республіка Молдова)* відбувся наступний «Гумбольдт-Коллег» на тему «Співробітництво з Німеччиною – досвід, нові форми та перспективи» (Cooperation with Germany – experience, new forms and perspectives), присвячений 150-річчю з дня смерті Олександра фон Гумбольдта. Окрім німецького «Фонду імені Олександра фон Гумбольдта» цей науковий форум на місцевому рівні був підтриманий та проведений «Гумбольдт-Клубом Молдова» на чолі з його Президентом, доктором фізико-математичних наук, професором Анатолієм Сидоренком та керівництвом Академії Наук Республіки Молдова.

17 вересня 2009 р., у перший день роботи Кишинівського «Гумбольдт-Коллегу», відбулося його святкове відкриття за участю Президента Академії наук Республіки Молдова, академіка Георге Дука (Gheorghe Duca), Надзвичайного та повноважного посла ФРН у Молдові Ніколауса фон дер Венге графа Ламбсдорфа (Nikolaus von der Wenge Graf Lambsdorf) та Президента «Гумбольдт-Клубу Молдова», професора Анатолія Сидоренка. Після цього академік Георге Дука зробив доповідь на тему «Молдовська Академія наук у фактах та цифрах», а представник «Фонду імені Олександра фон Гумбольдта» доктор Пер Бродерсен (Per Brodersen) розповів про «Фонд Олександра фон Гумбольдта: вчора, сьогодні та завтра (цілі, структура та програми)». Потім відбулося загальне засідання-дискусія щодо наукового співробітництва з Німеччиною, в якому крім вищеназваних доповідачів також взяв участь віце-президент АН Молдови професор Іон Тігіняну (Ion Tiginyanu), професор Сергій Нікітов (Російська Академія наук, Москва), координатор «Німецько-російського коледжу» професор Віталій Горохов (Москва) та інші науковці.

18 та 19 вересня 2009 р. у Кишиневі проходили тематичні доповіді у шести секціях – «Фізичні науки», «Хімічні науки», «Надпровідність та феромагнетизм», «Суспільні та філософські науки» у двох секціях та «Біомед 2009». Серед численних доповідей цих секцій можна назвати: «Математична логіка та алгоритмічні проблеми» Андрія Морозова (Новосибірськ, Росія), «Механізми деформації в нанометалах» Юлії Іванішенко (Карлсруе, ФРН), «Дослідження у медичній діагностиці» Богуслава Бушевського (Торунь, Польща), «Комплексне лікування невралгії» Ірини Сидоренко (Кишинів, Молдова), «Співробітництво з Німеччиною у розвитку комп'ютерного бізнесу» Юрія Свирида (Мінськ, Білорусь),

«Сучасна молекулярна біологія» Людмили Александрової (Москва), «Нанонаука та нанотехнології» Анни Паскару (Кишинів), «Міжнародне співробітництво у сфері високих аерокосмічних технологій» Абделя Салама Хамді (Каїр, Єгипет). Крім доповідей на Кишинівському науковому форумі досить широко презентовано дослідження молодих науковців зазначених напрямків, які були представлені як постери-плакати.

У межах Кишинівського Гумбольдт-Коллегу 19 вересня 2009 р. у Центральній залі Національної Академії Молдови з доповіддю на тему «Німецько-українське співробітництво у сфері філософських наук в період 1991-2009 рр.» [2] виступив завідувач кафедри гуманітарних та фундаментальних юридичних дисциплін ХЕПУ Володимир Абашнік. У цій доповіді надано та проаналізовано основні риси українсько-німецького співробітництва у сфері філософських дисциплін (історія філософії, логіка, етика, естетика, філософія права тощо) від проголошення Незалежності України у 1991 р. і до 2009 р. У першій частині спочатку проілюстровано історичні передумови перших впливів німецької філософії та німецьких філософів в українських університетах і духовних академіях (Харків, Київ, Одеса, Львів) у XIX та XX століттях. Причому в центрі уваги були впливи німецької класичної філософії, її представників та прихильників (Й.Б. Шад, Л.Г. Якоб, С. Гогоцький). Потім у другій частині доповіді проаналізовано участь німецьких та німецькомовних професорів-філософів з доповідями на міжнародних форумах в Україні у період 1991-2009 рр., зокрема професора Лейпцігського університету Пірміна Штекелера-Вайтгофера (P. Stekeler-Weithofer), професора Гьоттінгенського університету Вольфганга Карла (W. Carl) та професорки Люцернського університету Карен Глой (K. Gloy) на Кантівських семінарах у Києві, які проводилися за організації Кантівського товариства в Україні та його Президента, київського професора філософії Анатолія Миколайовича Лоя. Також у доповіді охарактеризовано відкриті лекції професорів Отфріда Гьоффе (O. Höffe) та Карла-Отто Апеля (K.-O. Apel), яких запросили у філософські «літні школи» в Україні. Виділені були й лекції професора Інсбрукського університету Вольфганга Рьода (W. Röd) у Харкові та Києві у 1997 та 1999 рр., а також виступи доктора філософії Райнгарда Кнодта під час Баварських днів культури у Харкові у 1998 році [3]. Згадано й переклади сучасних німецьких філософів на російську та українську мови, які

були надруковані в цей період в Україні, зокрема, праць Юргена Хабермаса, Клауса-Міхаеля Кодалле, Гюнтера Цьоллера, Ганса-Йорга Зандкюлера, Вольфганга Вельша (J. Habermas, K.-M. Kodalle, G. Zöller, H.-J. Sandkühler, W. Welsch). Нарешті, наголошено на участі українських філософів у міжнародних конгресах та конференціях у Німеччині, зокрема й на різні виступи з доповідями автора цієї статті.

Окремо слід підкреслити, що організатори Кишинівського «Гумбольдт-Коллегу» на чолі з професором Анатолієм Сидоренком, який свого часу з відзнакою закінчив Харківський державний університет імені О.М. Горького (нині – Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна), запропонували учасникам цікаву культурну програму.

З *3 по 6 червня 2010 р. у місті Мінськ (Республіка Білорусь)* відбувся «Гумбольд-Коллег» на тему «Інтеграція наук та технологій заради сталого розвитку енергії як основа безпеки майбутнього» (Integrating science and technology for sustainable energy development as basis for secure future). Крім загальної підтримки «Фонду імені Олександра фон Гумбольдта» цей міжнародний форум на місцевому рівні організували Національна Академія наук Білорусі та «Гумбольдт-Клуб Білорусь» на чолі з його Президентом, професором та доктором фізико-математичних наук Сергієм Левченком [4].

Мінський «Гумбольдт-Коллег» святково відкрито 3 червня 2010 р. за участі і з промовами Голови Президії Національної Академії наук Білорусі, академіка Михайла Мясніковича, Посла Німеччини у Білорусі доктора Петера Дettмара (Peter Dettmar), Міністра економіки Білорусі Андрія Тура, Генерального директора Об'єднаного Інституту енергетичних та ядерних досліджень «Сосни» професора В'ячеслава Кувшинова та Президента «Гумбольдт-Клубу Білорусь» професора Сергія Левченка. Після цього відкрито перше пленарне засідання, на якому з доповідями виступили Мартін Боссерт (Ульм, ФРН) на тему «Інформаційна теорія у біології», Володимир Сєднін (Мінськ, Білорусь) на тему «Про концепцію розвитку теплозабезпечення Білорусі до 2020 року», Ольга Томашевич (Москва, Росія) на тему «Єгипетський Бог Хорус та Святий Георгій», Йоахім Хагенауер (Мюнхен, ФРН) на тему «Передача інформації у генетиці».

На першому пленарному засіданні Мінського «Гумбольдт-

Коллегу» представник ХЕПУ Володимир Абашнік виступив з доповіддю на тему «Поняття енергії у філософії та психології». Ця доповідь складалася з трьох частин: 1) Розвиток поняття «енергії» в історії філософії, 2) Розуміння поняття «енергії» в сучасній психології та 3) Особливості поняття «енергії» у філософії сьогодні. При цьому доповідач наголосив, що довгий час в історії філософської думки було домінуючим античне визначення поняття «енергії» як «дійсності» та «діяльності». Зокрема, подібне розуміння «енергії» відіграло важливу роль у філософських та інших концепціях таких відомих мислителів, як Р. Декарт, Г.В. Лейбніц, а також у «філософії мови» Вільгельма фон Гумбольдта (1767-1835), відомого німецького державного діяча і вченого, старшого брата Олександра фон Гумбольдта. Так, у праці «Про відмінність людської мовної будови та її вплив на духовний розвиток людського роду» (1835) Вільгельм фон Гумбольдт трактував мову як «активну діяльність» або «енергію». Далі у доповіді охарактеризовано особливості розуміння поняття «енергії» такими авторами як Вільгельм Освальд, Альберт Ейнштейн, Анрі Пуанкаре та сучасним німецьким натурфілософом Берндом-Олафом Кюпперсом у його праці «Виникнення біологічної інформації» (1990). Також доповідач критично виклав відповідні психологічні позиції щодо поняття «енергії» (Зігмунд Фройд, Карл-Густав Юнг, Альфред Адлер). На завершення доповіді розглянуто відповідні останні тенденції у філософії та психології, які, зокрема, дискутувалися на «Європейському конгресі енергетичної психології» (м. Гейдельберг, 27-29 вересня 2007 р.).

Серед тем доповідей у секційних засіданнях та тем постерів-плакатів молодих дослідників на Мінському «Гумбольдт-Коллегі» слід відзначити такі: «Енергія та аналіз балансу маси» Юргена Унфріда (Кезон Сіті, Філіппіни), «Збереження енергії» Микити Суслова (Новосибірськ, Росія), «Міжнародний ринок освітніх послуг» Олени Ширпель (Білосток, Польща), «Сучасне лікування пацієнтів з дефектами трубчатих кісток» Олександра Мартиновича (Мінськ, Білорусь), «Атомні ядерні реакції на зірках» Володимира Кондратьєва (Київ, Україна), «Нові механізми кодування ноцицептивної інформації» Бориса Крилова (Санкт-Петербург, Росія), «Підхід до створення системи моделювання електроенергетичного ринку в умовах дерегулювання» Сергія Левченка (Мінськ, Білорусь), «Нелінеарні феномени в теорії полів» Якова Шніра (Дурхем,

Великобританія).

Закінчився Мінський науковий форум загальною дискусією та круглим столом для всіх його учасників на тему «Що ми можемо зробити для стійкого розвитку?»

З *5 до 8 серпня 2010 р.* у місті Києві відбувся «Гумбольдт-Коллег» на тему «Математика та науки про життя: можливості, взаємодія та межі» (Mathematics and Life sciences: possibilities, interlacements and limits). Організував цей форум «Фонд імені Олександра фон Гумбольдта» за підтримки «Гумбольдт-Клубу Україна», Інституту математики НАН України, клінічної лікарні «Феофанія» та Посольства Німеччини в Україні. Розпочався Київський «Гумбольдт-Коллег» прес-конференцією на тему «Підтримка талановитої молоді – єдина перспектива для української науки» та святковою церемонією в Посольстві ФРН в Україні за участі надзвичайного та повноважного посла ФРН в Україні, доктора Ганса-Юргена Гаймзьота (Dr. Hans-Juergen Heimsoeth), заступниці генерального секретаря «Фонду імені Олександра фон Гумбольдта» доктора Гізели Янетцке (Dr. Gisela Janetzke), директора державного фонду фундаментальних досліджень України професора Богдана Кияка, головного лікаря клінічної лікарні «Феофанія» професора Ігоря Семеніва та організаторки Київського «Гумбольдт-Коллегу», доктора Олександри Антонюк [5].

Другий день роботи Київського «Гумбольдт-Коллегу» 6 серпня 2010 р. відбувся у комплексі клінічної лікарні «Феофанія». У центрі уваги цього дня було обговорення методів та шляхів вирішення сучасних проблем медицини, охорони здоров'я, фармакології, в тому числі й тих, що пов'язані з екологічними змінами. Також було акцентовано на широкій участі молодих вчених з метою ознайомлення з сучасними досягненнями в медицині та суміжних дисциплінах. Спочатку відбулися заплановані пленарні виступи, серед яких були доповіді на такі теми: «Сучасні моделі живого організму» професора Уляни Лущик (Київ), «Молекулярно-динамічні симуляції» професора Кларка Тімоті (Ерланген, ФРН), «Як розпочинається біль» професора Олега Кришталя (Київ). Потім відбулися секційні засідання та виступи-постери, присвячені наступним тематичним комплексам: «Комп'ютерна хімія та біологія», «Математичні моделі опису кровообігу людини», «Моделі функціонування головного мозку», «Комп'ютерні моделі дизайну ліків і вірусологія», «Нові методи статистичної оцінки наслідків

Чорнобильської катастрофи». На завершення цього дня роботи Київського наукового форуму організовано круглий стіл на тему «Управління талановитою молоддю».

Під час засідання цього круглого столу представник ХЕПУ Володимир Абашнік виступив з доповіддю на тему «Молоді таланти в гуманітарних науках» [6]. У доповіді увага присутніх зверталася на сучасну ситуацію з молодими дослідниками у сфері гуманітарних та суспільних наук в Україні, зокрема, у філософії, юриспруденції, політології та психології. Доповідач також розповів про наукову роботу студентів та молодих вчених Харківського економко-правового університету, а саме: про останні юридичні конференції, скайп-семінари з Віденським університетом тощо. На завершення доповіді тезово представлена «проблема відтоку мізків», тобто еміграції молодих та здібних дослідників різних дисциплін з України за кордон. Саме це питання викликало найбільший інтерес у присутніх та спонукало до жвавого обговорення причин актуальної проблеми.

Наступні два дні роботи наукового форуму 7-го та 8-го серпня 2010 року пройшли відповідно у Київському національному університеті імені Т.Г. Шевченка та Київському національному технічному університеті «КПІ». Серед пленарних доповідей цих засідань слід назвати «Стохастичний аналіз» Петера Імкеллера (Берлін, ФРН), «Конструкція лінеарних та не-лінеарних Марков-процесів» Василя Колокольцова (Варвік, Великобританія), «Фізіологічні ефекти статичних магнетичних полів» Яноша Ласло (Будапешт, Угорщина), «Потенціал менеджменту навколишнього середовища» Евальда Квака (Таллін, Естонія), «Топологія та біологія зустрічаються заради життя» Лучіано Бої (Париж, Франція). Також протягом двох днів працювали тематичні секції за наступними напрямками: «Рівняння в частинних похідних», «Фізична хімія», «Моделі статистичної механіки», «Біохімія», «Стохастичний аналіз». На завершення засідань виголошено пленарну лекцію на тему «Математика – наука життя» з нагоди пам'яті українського математика Олександра Антонюка.

Особливістю Київського «Гумбольдт-Коллегу» було визначення найкращих доповідей та постерів молодих вчених, які отримали різноманітні призи та грамоти від організаторів та «Фонду імені Олександра фон Гумбольдта». При цьому визнання отримали представники усіх напрямків, за якими проходили доповіді та те-

матичні секції.

З *8 до 11 вересня 2010 р. у місті Одеса* відбувся «Гумбольдт-Коллег» на тему «Філософія науки» (Philosophy of Science). Окрім загальної підтримки цього форуму «Фондом імені Олександра фон Гумбольдта» на місцевому рівні його організували та успішно провели Одеська державна академія холоду та «Гумбольдт-Клуб Україна» на чолі з його Президентом, професором Леонідом Бошковим. Тематичні доповіді Одеського «Гумбольдт-Коллегу» проведено у дев'яти секціях: «Філософія науки» у двох секціях, «Інформаційна теорія» у двох секціях, «Мультидисциплінарна секція», «Філософські аспекти археології, лінгвістики, економіки та політики», «Секція постерів-плакатів», «Секція досліджень молодих науковців» і «Наука та модернізація управління економікою». Після закінчення цих секцій також організований круглий стіл на тему «Філософія науки та інформація», на якому мали можливість виступити усі учасники Одеського «Гумбольдт-Коллегу».

Серед досить широкої тематики доповідей та постерів-плакатів в Одесі можна назвати такі: «Емпіризм, раціональна віра та об'єктивність» Фабріса Пато (Париж, Франція), «Структура природно-технологічної теорії в нано-технологічній науці» Віталія Горохова (Карлсруе, Москва), «Що таке життя: інформація чи енергія» Леоніда Бошкова (Одеса), «Комунікація: інформаційні технології та комунікаційні процеси» Готхарда Бехмана (Карлсруе, ФРН), «Оптичні сенсори для структурного моніторингу» Ігоря Гончаренка (Мінськ, Білорусь), «Наукова інтеграція та етика у геммології» Горана Кнівальда (Загреб, Хорватія), «Розробка принципів управління холодильними апаратами абсорбційного типу» Олександра Титлова (Одеса), «Герменевтичний поворот у філософії та суспільних науках» Гордани Йованович (Белград, Сербія) «Нано-пристрої – філософські концепції та молекулярні технології» Сергія Зайцева (Москва, Росія), «Тенденції у філософії економіки» Макса Урхса (Йостріх-Вінкель, ФРН).

На Одеському «Гумбольдт-Коллезі» 9 вересня 2010 р. представник ХЕПУ Володимир Абашнік виступив з доповіддю на тему «Філософія та наука» [7]. У доповіді спочатку визначено поняття філософії та науки. Зокрема, наголошено, що виникнення філософії та науки у Античності пов'язане зі здивуванням людини в широкому розумінні. Також доповідач уточнив, що термін «філософія» у античній традиції означав не «любов до мудрості», як то

часто пишуть у сучасних підручниках та монографіях, а лише «прагнення до знання взагалі». У другій частині доповіді представлено екскурс у історичний розвиток філософії та науки від Платона та Аристотеля в епоху Античності до Й.Г. Фіхте та Ф. Ніцше у XIX столітті. Третя частина доповіді присвячена критичному розгляду понять філософії та науки у XX столітті та відповідних позицій сьогодення, зокрема, «логічному емпіризму» Рудольфа Карнапа, «критичному раціоналізму» Карла Поппера та інших визначних авторів, наприклад, Пола Фейерабенда, який розумів «науку як мистецтво».

На завершення доповіді Володимир Абашнік охарактеризував позицію щодо взаємовідносин науки та філософії сучасного німецького філософа та Президента Саксонської Академії наук (Лейпціг, ФРН) професора Пірміна Штекелера-Вайтгофера (Pirmin Stekeler-Weithofer), який був присутній в Одесі і виступив з доповіддю на тему «Дух та природа». Зокрема, німецький філософ наголосив на специфіці методу аргументації гуманітарних наук та філософії у порівнянні з іншими науками, тому що у перших «…мова йде про вільне визнання автономного саморозуміння у відношенні між власними та іншими культурними традиціями». Саме такий погляд, на нашу думку, й визначатиме найближче майбутнє у розвитку науки та філософії.

Примітки та література

1. Детальніше про це див.: Абашнік В.О. Юридичні та філософські зв'язки ХЕПУ з ФРН // Наукові записки Харківського економіко-правового університету / Збірник наукових статей. - Харків 2009, №1 (7), листопад. – С. 103-109.

2. Див.: Abashnik Vladimir, German-Ukrainian collaboration in the area of philosophical sciences in the period 1991-2008 // Cooperation with Germany – experience, new forms and perspectives. Humboldt Kolleg & Symposium "Nano-2009". In memorium of 150 years of Alexander von Humboldt (17-20 September 2009, Kishinev, Moldova). Abstract Book & Program. Kishinev, 2009, p. 8.

Електронна версія тез цієї доповіді на тему «Німецько-українське співробітництво у сфері філософських наук за період 1991-2008 рр.» розміщена за наступною електронною адресою: http://lises.asm.md/superlab/Kolleg-Program-2009.pdf.

3. Серед цих перекладів див.: Вольфганг Рёд (Инсбрук, Австрия): Критика Cogito, ergo sum / Перевел с немецкого Владимир Абашник // Філософія: класика і сучасність. Матеріали III Харківських Міжна-

родних Сковородинівських читань. - Харків: «Центр освітніх ініціатив», 1996. - С. 7-9; Вольфганг Рьод (Іннсбрук, Австрія): Шлях філософії: післямова / Переклав з німецької Володимир Абашнік // Культура у філософії XX століття. Матеріали IV Харківських міжнародних Сковородинівських читань (30 вересня - 1 жовтня 1997р.) - Харків: Університет внутрішніх справ, 1997. - С. 89-92; Рейнхард Кнодт (Нюрнберг, ФРГ): Философия и пустыня / Перевел с немецкого Владимир Абашник // Обрії комунікації та інтерпретації. Матеріали VIII Харківських міжнародних Сковородинівських читань (28-29 вересня 2001р.). - Харків: "Екограф", 2001. - С. 40-55.

4. Див. Програму Мінського Гумбольдт-Коллегу за електронною адресою: http://avh.000a.biz/.

5. Див. Програму Київського Гумбольд-Коллегу на офіційному сайті Посольства ФРН в Україні за електронною адресою:

http://www.kiew.diplo.de/contentblob/2761566/Daten/850162/pdf_humboldt_mathematics.pdf.

6. Тези цієї доповіді англійською мовою див.: Abashnik Volodymyr, The young talent in the humanities / Junge Talente in den Geisteswissenschaften // Mathematics and life sciences: possibilities, interlacements and limits. Book of Abstracts of the Humboldt Kolleg (Kyiv, August 5-8, 2010). Kyiv: Logos, 2010, p. 15.

Електронна версія тез цієї доповіді на тему «Молоді таланти в гуманітарних науках» розміщена також за електронною адресою: http://hk2010.rivok.com//abstracts/pdf/258.pdf.

7. Тези цієї доповіді див.: Abashnik Volodymyr, Philosophie und Wissenschaft // Philosophy of Science. Book of Abstracts. Humboldt-Kolleg (September 8-11, 2010, Odessa). Odessa: Monotip, 2010. - p. 49-51.